

ELŐSZÓ

A „magyar jogászság élő lelkiismerete „ - így jellemezte a régi *Jogtudományi Közlönyt* Szladits Károly, amikor 1946-ban, tizenegy évi hallgatás után, másokkal együtt újraindította a lapot. S valóban: e kiadvány nem csupán a modern hazai jogtudomány első, hosszabb távon is életképes, magas színvonalat képviselő szaklapja volt, de elfogulatlan szellemisége okán egyben a haladó jogászok szócsöve is.¹

Mint ismeretes, a modern tudományos élet születésének kezdetén az új eszmék közvetítése céljából létrehozott első folyóirataink - így a *Magyar Kurír* (1786), a pozsonyi, majd a bécsi *Magyar Hírmondó* (1780, 1792), a *Hazai Tudósítások* (1806) és a *Nemzeti Újság* (1840-1848) - rendszeresen közöltek jogforrásokat és jogi vonatkozású írásokat. Ugyanez jellemezte reformkori periodikáinkat is; például a *Felsőmagyarországi Minervát* (1825-1836), a *Jelenkort* (1832-1848), a Bajza József szerkesztésében megjelenő *Kritikai Lapokat* (1831-1836) és a Vörösmarty Mihály által is szerkesztett *Tudományos Gyűjteményt* (1817-1841). Toldy Ferenc *Tudománytára* (1834-1844) már kifejezetten jogfilozófiai, alkotmánytörténeti és büntetőjogi cikkeket is közölt, az *Athenaeum* (1837-1843) pedig rendszeresen beszámolt a külföldi jogintézmények fejlődéséről. Közismert az is, hogy első önálló jogi szakfolyóiratunk, az 1837-ben Szalay László szerkesztésében indult *Themis* anyagi okok miatt csak néhány számot ért meg, s kifejezetten a jogtudomány ápolására szentelt folyóirattal a magyar tudomány továbbra sem rendelkezett. Az *Akadémiai Értesítő* (1840-1848) közölt ugyan jogtörténeti cikkeket, a rövid életű *Budapesti Szemlében* (1840) és az ugyancsak néhány lapszámot megélt *Respublicában* (1849) pedig sok jogász is publikált, de rendszeresen megjelenő, „szakmai intézménnyé” való jogtudományi lap a XIX. század első felében nem született.

A század második felében több, kifejezetten jogtudományi - jogi cikkeket, jogesetértárt és külföldi irodalmat közlő - szaklap is indult, de hosszabb távon egyik sem tudott talpon maradni. Ilyen volt például a *Jogtudományi és Törvénykezési Társaság Társulása* (1855-1856), mely az osztrák jogintézményeket mutatta be és azok magyarországi alkalmazhatóságát vizsgálta, vagy a *Törvénykezési Lapok* (1857-1859). Egyedül a *Törvénykezési Csarnok* (1859-1893) volt hosszabb életű, mely polgári jogi, közjogi, büntetőjogi kérdésekkel foglalkozott, eseteket közölt a bírói gyakorlatból és írt a Magyar Jogászegyletről is. A Kiegészítés utáni korszak tudományos lapjai

¹ Vö. Nagy Lajos: A „régí” Jogtudományi Közlöny. *Jogtudományi Közlöny*, 26 [Új Folyam] 1971. 7. 374. o.

[*Jogtudományi Szemle* (1869-1870), *Magyar Igazságügy* (1874-1893), *Jogi Szemle* (1889-1893), *Magyar Themis* (1870-1880)], valamint „döntvénytárai” [*Büntető Jog Tára* (1880), *Bűnügyi Szemle* (1912), a *Polgári Törvénykezés* (1884)] és szakmai szervezeti orgánumai [*Magyar Ügyvédi Közöny* (1882-1884), *Ügyvédek Lapja* (1884)] körében kettőnek - a *Magyar Közigazgatás* és *Jogtudományi Közönynek* - kitüntetett szerep jutott, amennyiben mindkettő a szakmai és tudományos kommunikáció állandó intézményévé vált.

A *Jogtudományi Közöny* első száma - mintegy a magyar jog újjászületésének előhírnökeként² - 1866-ban január 2-án jelent meg,³ *Hetilap a jog- és államtudományok köréből* alcímmel. Zászlajára a „jog istenképet” tűzte: „Készséggel sorakozunk mindig azokhoz - írta előszavában a szerkesztő, Ökröss Bálint -, kik a jogtudomány fejlődésében a közjólétet látják felvirulni. Készséggel szentelünk e lapon minden sort, munkásságunkban minden erőt s életünkben minden időt az új lángra szított oltárnak, mely felett a jog istenképe áll.” Az osztrák befolyás ekkor már tudható megszünte után programja nyilvánvalóan a nemzeti jogrend fejlesztése volt.

Első korszakában, melyet Dárday Sándor neve fémjelez, a lap a jogalkotás előkészítését tekintette fő feladatának. „Most tehát nem ismerünk más közelebbi célt, mint a *codificatio* ügyének szolgálni, a törvényhozást egész erővel támogatni ...” - írta Wüncs [Wüncs, utóbb Wunsch, Wüncs, majd Dárdai, Dárday] Sándor 1867-ben. Második nagy korszakában, melyre Fayer László szerkesztői tevékenysége nyomta rá bélyegét, a *Jogtudományi Közöny* a bírói gyakorlat kritikáját nyújtotta és a szociális igazságosságot kívánta előmozdítani. Sikeréhez nagyban hozzájárultak „mellék-lapjai” is, melyek könyvészeti adatairól e repertórium mellékletében kap teljes képet az Olvasó. Ötven éves fennállását ünnepeelve, 1915-ben a Szerkesztőség „állandósított Magyar Jogászegylet”-nek nevezte a lapot.⁴

² Vö. Vámbéry Rusztem: Búcsú. *Jogtudományi Közöny*, 1934. 46. o.

³ A különböző források eltérően jelölik meg a *Jogtudományi Közöny* alapítási évét, mert tisztázatlan, hogy e lap az 1865-ben alapított *Magyar Jogtudományi Hetilap* folytatása-e a "jogutód" értelmében. A *Magyar Jogtudományi Hetilap* - melynek egyetlen számát ismerjük (1865. évi 1. szám), és amelyet ugyancsak Wüncs [Dárday] Sándor szerkesztett -, valamint a *Jogtudományi Közöny* az utóbbi cím alatt 1867-ben egyesült. Lásd erről Kováts Gyula: Megemlékezés. *Jogtudományi Közöny*, 1890. 52. 419. o., Dárday Sándor: Ötven év = *Jogi dolgozatok a Jogtudományi Közöny fennállásának ötvenéves évfordulójára. 1865-1915.* Bev. Kováts Gyula. Bp., Franklin, 1916. 112. o., Nagy Lajos: A magyar jogi folyóirati irodalom fejlődésének vázlati. 2. *Állam- és Jogtudomány*, 1985. 4. 634-635. o., Székely Mária: *A Jogtudományi Közöny első korszakának története és egyes tárgyú cikkeinek repertóriumai 1905-1934.* Szakdolgozat [Kézirat] Budapest, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Könyvtartudományi és Informatikai Tanszék. [Gépirat. sokszt.] 2000.

⁴ *Jogtudományi Közöny*, 1915. 521. o.

Harmadik korszakában, vagyis az első világháború alatt és után, a Vámbéry Rusztem által szerkesztett *Jogtudományi Közöny* a jogfolytonosság megőrzését szolgálta. A háború idején az volt a feladat - írta később Vámbéry -, hogy a lap „félő gonddal ápolja a világháború első súlyos sebesültjét: a Jogot, hogy mentse, ami menthető, s amikor a háború a forradalom alakját öltötte, őrködjön a jogfolytonosság lehető megővésén.”⁵ A két világháború között, 1934-es kényszerű megszűnéséig, mintegy másfél évtizeden át a *Jogtudományi Közöny* - mely a *Jogállam* és a *Magyar Jogi Szemle* mellett a korszak vezető szakmai orgánuma volt - az ellenzékbe szorult haladó jogászok szócsövénél vált,⁶ mely álláspontját olykor csak hallgatással tudta kifejezésre juttatni (1920-ban például a 23. számban *Vezércikkünk a cenzúra nem engedélyezett!* szöveget tettek közé a közölni kívánt, ám közlésre nem engedélyezett írás üresen hagyott helyén).

Ilyen előzmények után szakmai kötelességünk, hogy ápoljuk e nagy múltú folyóirat emlékét és elevenen tartsuk hagyományait. Egyebek között ezért teszi közzé az ELTE Állam- és Jogtudományi Kara a lap vegyes tárgyú cikkeinek repertóriumát, melyet könyvtárunk munkatársa állított össze. Kiadványunk célja, hogy e repertóriummal mintegy illusztráljuk a *Jogtudományi Közöny* XX. századi történetének egy nagy korszakát. Azért ezt a korszakot, és azért a vegyes tárgyú cikkek révén, mert a polgári és a büntetőjog terén már jelentek meg önálló bibliográfiai munkák, melyek egy-egy jogágra vagy időszakra nézve hasznos információkat nyújtanak az érdeklődők számára és segíthetik egy-egy téma kutatását. Ilyenek voltak például Újlaki Miklós *Hetven év magánjogi irodalma 1861-1934* és *Öt év magánjogi irodalma 1930-1934* című bibliográfiái, valamint azok a büntetőjogi mutatók, amelyeket Szűk László készített *A Jogtudományi Közöny (1865-1934) büntetőjogi tárgyú adatai*, illetőleg Takács Éva állított össze *A Jogtudományi Közöny büntetőjogi rovatainak repertóriumát 1905-1934* címmel.⁷ Úgy vélem, hogy az a repertórium, melyet az Olvasó most a kezében tart, méltó kiegészítése az előbbieknél.

E repertórium kétféle módon is hasznos lehet. Egyrészt saját kutatásai kapcsán, bárki felütheti és afféle üdítő kikapcsolódásként megnézheti,

hogy az őt leginkább érdeklő területen milyen írások jelentek meg egy méltán nagy múltú folyóirat „eldugott”, s ma már elfelejtettnek hitt helyén. Így használva a kiadvány bizonyára hasznos segítséget jelent majd bárkinek. Van azonban egy másik módja is hasznosíthatóságának, ami a közölt anyag régiség jellegéből adódik. Én legalábbis e repertóriumot lapozgatva úgy éreztem magam, mint aki egy régiségboltba tér be, ott konkrét cél nélkül körbesétál, megnézi, megérinti és megvizsgálja a régi tárgyakat, s ha valami megtetszik neki, esetleg meg is veszi. A régiségboltokban persze sok minden akad: kacat és érték egyaránt. Ám amit az egyik vevő kacatnak vél, az a másik számára nem az, egy harmadiknak pedig szívéhez nő, és pénzt is hajlandó érte adni. Meggyőződésem szerint az e repertóriumban sorolt tételek is ilyenek: az elfelejtett vagy elfeledettnek hitt kis írások körében biztosan sok olyan akad, amely pusztán szerzője, címe vagy tárgya okán felkelti az Olvasó érdeklődését, s felüti majd miattuk a régi *Jogtudományi Közöny* elsárgult, már kissé töredezett lapjait.

Takács Péter

⁵ Vámbéry, *idézett mű* (1934) 285. o.

⁶ Vö. Nagy, *idézett mű* (1971) 374. o.

⁷ Újlaki Miklós: *Hetven év magánjogi irodalma. 1861-1934*. Budapest, 1930.; Újlaki Miklós: *Öt év magánjogi irodalma. 1930-1934*. Budapest, 1935.; Szűk László: *A Jogtudományi Közöny (1865-1934) büntetőjogi tárgyú adatai*. Budapest, Igazságügyi Minisztérium, 1988; Takács Éva: *A Jogtudományi Közöny büntetőjogi rovatainak repertóriumát 1905-1934*. Budapest, 1977.

**A JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY
VEGYES TÁRGYÚ CIKKEINEK
REPERTÓRIUMA**

1905-1934

Összeállította
Székely Mária

Budapest, 2001
ELTE Állam- és Jogtudományi Kar

Bibliotheca Iuridica

*Az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar
tudományos kiadványai*

Miscellanea

4

ISSN: 1587-5172

TARTALOM

Takács Péter: <i>Előszó</i>	1	<i>Jogi oktatás</i>	25
Székely Mária: <i>Útmutató a repertórium használatához</i>	4	Jogi felsőoktatás 25 - Az egyetemi jogászképzés 25 - Jogi szakvizsgák 25 - Szakmai gyakorlat 26 - A jogi oktatás reformja 26 - Jogi továbbképzés 27- Jogi ismeretterjesztés 27	
A REPERTÓRIUM SZAKRENDJÉN	5	<i>Országos jogászgviülés – Magyar jogászegylet</i>	27
<i>Jogtudomány – általában</i>	5	KIEGÉSZÍTŐ ADATOK	29
Jogelmélet - jogbölcselet 5 - A jogi élet - általában 7 - Jogtudósok 8 - Jegtörténet 8		A <i>Jogtudományi Közöny</i> szerkesztősége, jelentősebb munkatársai a folyóirat történetének időrendjében 29 - A <i>Jogtudományi Közöny</i> szerkesztői és jelentősebb munkatársai a nevek betűrendjében 30 - A <i>Jogtudományi Közöny</i> és melléklapjai szerkesztőinek, valamint jelentősebb munkatársainak fontosabb életrajzi adatai 31	
<i>Jogalkotás. Jogalkalmazás. Közigazgatás</i>	8	KÖNYVÉSZETI ADATOK	35
Jogalkotás - törvényhozás 8 - Jogalkamazás 9 - Bírók és bírói szervezet. Ügyvédek 10 - Bíróági lélektan 12 - Kormány. Igazságügyi minisztérium 12 - Rendőrség – csendőrség 14		A <i>Jogtudományi Közöny</i> évfolyamonkénti összevont könyvészeti leírása 35 - A <i>Jogtudományi Közöny</i> fontosabb melléklapjainak évfolyamonkénti összevont könyvészeti leírása időrendben 36 - A <i>Jogtudományi Közöny</i> időszakosan kiadott határozatgyűjteményei időrendben 39	
<i>Az állami élet változásai</i>	15	FÜGGELÉK	41
A háború vége és következményei 15 - Forradalom, köztársaság 16		Szerzői névmutató 41 - A cikkekben szereplő jelentősebb jogászok és politikusok névmutatója 44 - A cikkekben előforduló fontosabb intézmények, testületek, egyesületek és konferenciák nevei 46 - Rövidítések 47 - Szakirodalom a <i>Jogtudományi Közöny</i> történetéhez 48	
<i>Nemzetközi jog</i>	16	AZ ELTE ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR KIADVÁNYAI	50
<i>Büntetőjog</i>	16		
Katonai büntetőjog 17 - Fayer László munkássága 17			
<i>Magánjog - polgári jog</i>	18		
Polgári jog - általában 18 - Tulajdonjog 18 - Kereskedelmi jog 19 - Szellemi alkotások joga 19 - Öröklési jog 20 - Gyámság 20			
<i>Polgári és büntető eljárásjog</i>	20		
<i>Munkajog - társadalombiztosítási jog</i>	21		
Munkajog 21 - Társadalombiztosítás 22 - Szociális jogok. Szegényügy 22 - Nyugdíj 23			
<i>Állampolgári alapjogok – emberi jogok</i>	23		
<i>Pénzügyi jog</i>	23		
Költségvetés 23 - Illetékek 24			
<i>Sajátos jogterületek</i>	24		
Egyházjog 24 - Tengerjog 24			